

HØRINGSUTTALELSE FRA MULTICONSULT

Ombruk av byggevarer – forslag om endring av DOK

Innledning

Som en av landets ledende rådgivende ingeniører deler Multiconsult målsetningen om økt ombruk av byggevarer. Vi mener imidlertid Direktoratets forslag til endringer ikke vil ivareta sikkerhetsnivået i bygg godt nok, samt vil føre til et mindre forutsigbart og tydelig regelverk.

Kommentarer og fortolkning av regelverket

Multiconsult har i det etterfølgende forsøkt å tolke regelverket slik vi forstår det, med «ombruksbriller» på. Vi oppfatter at direktoratets høringsnotat i større grad er gjort med «produsentbriller».

Til 3.1

Direktoratet skriver: «Regelverket om produktdokumentasjon av byggevarer ble ikke laget med tanke på ombruk, og dette medfører at det til tider er vanskelig å tolke.» Vår fortolkning er at siden ombruk ikke var i tankene, gjelder mye av DOK ikke for ombruk.

Til 3.2:

Direktoratet skriver: «Forskriften slik den er utformet i dag, omtaler ikke ombruk av byggevarer. Ettersom reglene i dag ikke er spesielt innrettet mot ombruk, innebærer dette at distributører av ombrukte byggevarer kan måtte forholde seg til omfattende krav til dokumentasjon.» Vi er ikke enig i dette, noe vi kommer nærmere inn på i det etterfølgende.

Til 3.2.1:

Direktoratet skriver: «De harmoniserte standardene er **som regel** rettet mot fremstilling og produksjon av nye byggevarer. Dette skaper ofte problemer for de ombrukte produktene. For de aller fleste byggevaretyper vil standarden ikke ta høyde for ombruk av produktet. Når standarden ikke tar høyde for at ombrukte produkter har helt andre behov for vurdering og testing enn nye produkter, så kan det som hovedregel heller ikke stilles krav om å bruke den harmoniserte standarden eller andre tekniske spesifikasjoner for byggevarer som skal ombrukes.»

Ombruk av byggevarer

Kommentar: Formuleringen «som regel» blir feil. Så vidt vi kjenner til, er det kun stål som har bestemmelser om ombruk i harmoniserte standarder. Alle andre er 100 % innrettet på en fabrikkmessig serieproduksjon av byggevarer, og de gjelder derfor ikke ved ombruk. Vi er derfor enige med den siste setningen i sitatet. Vår konklusjon er derfor at krav om CE-merking ikke gjelder ved ombruk, mens direktoratet mener at kravene også skal gjelde for ombruk.

Til 3.2.2:

Direktoratet skriver: «I Norge har man valgt å stille krav om produktdokumentasjon ved omsetning, uavhengig av om produktene er CE-merkede eller ikke CE-merkede, jf. forskrift om dokumentasjon av byggevarer. Dette innebærer at alle byggevarer skal ha dokumenterte egenskaper når de omsettes, også ombrukte byggevarer.»

Vi har ikke klart å finne noen formulering i DOK som understøtter denne konklusjonen. Den første setningen er OK, underforstått at man bruker definisjonen på «omsetning» slik den er definert i Byggevareforordningens art 2.17: «bringe i omsetning» gjøre byggevaren tilgjengelig på unionsmarkedet for **første gang**» (vår utheving). Dette innebærer etter vårt syn at den siste setningen ikke stemmer.

Videre skrives det: «Aktører som omsetter ombrukte produkter og har et produsentansvar, må følge kravene til testing av produktet, jf. forskrift om dokumentasjon av byggevarer § 12.»

Her skriver direktoratet at aktører som omsetter ombrukte byggevarer har et produsentansvar. Vi klarer ikke å finne holdepunkter for dette i DOK eller Byggevareforordningen, snarere tvert imot. Definisjonen av «produsent» i byggevareforordningens art 2.19 er: «produsent: En fysisk eller juridisk person som produserer en byggevare eller får en slik vare utviklet eller produsert, og som markedsfører denne varen under sitt navn eller varemerke». Ingen ombruksvarer blir markedsført under besitterens eget navn eller varemerke, derfor mener vi at disse heller ikke har noe produsentansvar.

Til 3.2.3:

Det er vanskelig å forstå hva direktoratet egentlig mener her. Vår holdning er at eksport eller import av brukte byggevarer vil skje i så minimal grad at dette er neglisjerbart. Markedet er til dels ulønnsomt, og da er det ingen som bruker penger på lang transport i tillegg.

Til 3.3.1:

Her skrives det: «I forskrift om dokumentasjon av byggevarer § 1 beskrives virkeområdet til forskriften. Bestemmelsene i forskriften gjelder kun for byggevarer som «framstilles, omsettes, markedsføres og distribueres» for bruk i byggverk, jf. § 1 første ledd. Forskriften omfatter også produkter som gis bort.»

Vi klarer ikke å finne holdepunkter for at produkter som gis bort skal omfattes. «Omsetning» har vi kommentert ovenfor, så det må evt være «distribueres» som er grunnlaget for en slik påstand. Vi synes dette er noe tynt, all den tid hele byggevareforordningen og DOK i utgangspunktet handler om fri flyt av varer på tvers av landegrenser.

Videre skriver direktoratet at «I de tilfellene hvor de ombrukte materialene ikke skifter eier, er det heller ikke å regne som omsetning. Vi er enige i dette, men dette kunne jo i hht direktoratets tolkning ovenfor, like gjerne også blitt rammet av «distribueres». Spørsmålet er hvor langt dette skal tolkes: Gjelder det innenfor samme org.nr, samme konsern, eller hvor går grensen?»

Ombruk av byggevarer

Til 5.1:

Det skrives at «Et sentralt spørsmål i en slik sammenheng vil derfor være avveiningen mellom å legge til rette for økt ombruk og samtidig opprettholde mest mulig like konkurransevilkår med nyproduserte byggevarer.» Vi går ut ifra at det her siktes isolert til dokumentasjonskravene, men det er mange andre faktorer som gir nye byggevarer så mange fortrinn at dette blir meningsløst. Nye byggevarer er rimelige, mens arbeidskraft er dyrt. Derfor er ombruk en marginal virksomhet med dårlig inntjening. Dersom nye byggevarer i større grad ble pålagt klimabelastningen og avfallskostnadene, ville konkurranseforholdene bli mer jevnbyrdige.

Som det påpekes i høringsnotatet, må eventuelle endringer i kravene til omsetning og dokumentasjon balanseres opp mot kravene til sikkerhetsnivået i byggfag og tilhørende ansvarlige tekniske foretak i byggesakene.

Kommentarer til mulige tiltak

Mulige tiltak 5.1.1 - Unntak fra krav om produktdokumentasjonen hvis man gir bort ombrukte byggevarer, og 5.1.2 - Unntak fra krav om å teste og kontrollere ombrukte produkter

Vi er enige med Direktoratet i at hverken de mulige tiltakene 5.1.1 (unntak fra krav om produktdokumentasjonen hvis man gir bort ombrukte byggevarer) eller 5.1.2 (unntak fra krav om å teste og kontrollere ombrukte produkter) er hensiktsmessige.

Et slikt unntak vil harmonere dårlig med resten av omsetningsregelverket da dagens forskrift for elektro FEL 98 og NEK 400-20018 ikke tar høyde for ombruk.

Mulig tiltak 5.1.3 - Unntak fra kravene til produktdokumentasjon etter kapittel III for ombrukte byggevarer

I motsetning til Direktoratet mener vi at heller ikke det mulige tiltaket 5.1.3 (unntak fra kravene til produktdokumentasjon etter kapittel III for ombrukte byggevarer) er hensiktsmessig.

Høringsnotatet argumenter for at tiltaket ikke vil påvirke byggekvaliteten siden de tekniske kravene i byggeteknisk forskrift uansett gjelder også for ombrukte produkter. Det vises til at kravet til dokumentasjon av produktet i byggesaken uansett er regulert av TEK17 § 3-1. Kravene i TEK17 §3-1 er imidlertid generelle og sier at en byggevare skal ha forsvarlige egenskaper som må kunne dokumenteres. Det er kun i DOK § 10 det står spesifisert hvilke som er de vesentlige egenskapene.

Således vil forslaget innebære en forskjellsbehandling som kan påvirke byggekvaliteten, med kun et generelt, uspesifisert krav for ombrukte byggevarer i motsetning til et spesifisert krav for nye byggevarer. Vi mener dermed at forslaget er en trussel mot sikkerhetsnivået i bygg.

Vi er heller ikke enige i høringsnotatets påstand om at et unntak fra kravene til produktdokumentasjon for ombrukte byggevarer vil gi et mer forutsigbart og tydelig regelverk for de som ønsker å ombruke byggevarer.

Som allerede påpekt innebærer forslaget et mer utydelig regelverk hva gjelder de vesentlige egenskapene. Det blir heller ikke mer forutsigbart og tydelig for ansvarlig prosjekterende og ansvarlig kontrollerende i byggesaken hvis regelverket mangler krav til produktdokumentasjon. Hvordan skal disse aktørene ivareta sitt ansvar også for ombrukte byggevarer/komponenter uten slik regulering? I motsetning til høringsnotatet mener vi tvert imot at et unntak fra kravene til produktdokumentasjon vil innebære et mindre forutsigbart og tydelig regelverk.

Ombruk av byggevarer

Videre virker det som høringsnotatet begrunner forslaget med at omsetningsprosessen for ombruk er annerledes enn for nye byggevarer. Dette er imidlertid etter vårt syn bare et argument for at noe må gjøres med dokumentkravene, og ikke et argument for å fjerne kravene.

Det kan også legges til at det også stilles andre tekniske krav enn de i TEK17, blant annet i forskrift om brannforebygging. Det er derfor et spørsmål om høringsnotatet har tatt dette med i vurderingen av at det mulige tiltaket 5.1.3 ikke påvirker byggekvaliteten.

Mulig tiltak 5.1.4 - Lage mindre omfattende bestemmelser for omsetning av ombrukte byggevarer

Med den samme begrunnelsen som for mulige tiltak 5.1.3 mener vi også at mulige tiltak 5.1.4 går for langt og innebærer en trussel mot sikkerhetsnivået i bygg samt et mindre forutsigbart og tydelig regelverk.

Siden vi oppfatter kravene i DOK kapittel III som vel begrunnet i behovet for sikre byggverk mener vi derfor at begrensningene i kravene til ombrukte byggevarer ikke bør gå lengre enn de for byggevarer som bestilles eller lages for ett spesielt byggverk og for byggevarer uten vesentlig betydning for at byggverket oppfyller krav i byggteknisk forskrift.

Derfor mener vi i stedet at endringene i DOK kapittel III i denne omgang kun bør være en begrensning av virkeområde, med et nytt fjerde ledd i § 9 som følger:

§ 9. Virkeområde for kapittel III

Dette kapittelet gjelder for byggevarer som ikke er CE-merket.

For byggevarer som bestilles eller lages for ett spesielt byggverk og produksjonsmetoden ikke inngår i produsentens ordinære virksomhet gjelder ikke § 10 tredje ledd og § 12.

For byggevarer uten vesentlig betydning for at byggverket oppfyller krav i byggteknisk forskrift gjelder ikke § 10 tredje ledd og § 12.

For byggevarer som tas ut av et byggverk og skal brukes på nytt (ombruk) og som er uten vesentlig betydning for at byggverket oppfyller krav i byggteknisk forskrift gjelder ikke § 10 tredje ledd og § 12.

Formuleringen er omtrent identisk med nåværende tredje ledd, men presiserer at dette gjelder ved ombruk.

Vi vil også henlede oppmerksomheten til Byggevareforordningens vedlegg 1, som beskriver nærmere omkring de vesentlige egenskapene som omtales i DOK § 10, særlig DOK § 10 første ledd bokstav g, som omhandler «Bærekraftig bruk av naturressurser». I Byggevareforordningen er dette utdypet slik:

«Byggverk skal konstrueres, oppføres og rives på slik måte at bruken av naturressurser er bærekraftig, og særlig sikre

- 1. at byggverk og materialer og deler i byggverk kan brukes på nytt eller gjenvinnes etter riving,*
- 2. byggverkets bestandighet,*
- 3. bruk av miljøvennlige råmaterialer og sekundærmaterialer i byggverk.»*

Her står det eksplisitt i første punkt at byggevarer skal kunne ombrukes.

Ombruk av byggevarer

Med vennlig hilsen

Multiconsult

N. Neumann

Nicolas Neumann

Faglig leder konstruksjonssikkerhet

Eirik Rudi Wærner

Eirik Rudi Wærner

Miljørådgiver